

Prav kratko rečeno in dobro, ali veliko premalo, da bi otrok razumel.

Učenka pride v štacuno. Nagovori jo kramar: Kaj bi rada? Popirja bi rada.... Papier will ich kaufen.... Kakšnega pa? Dajte mi tega! (pokažite na polico): Geben Sie mir das Papier, welches....

Mož stopi v štacuno in pravi: sukna bi rad za sukno... Der Mann will Tuch kaufen. Stačunar položi več sukna, ter reče: Izberite si! To sukno mi dopade... Der Mann hat das Tuch gekauft.

Popotnik stopi v kerčmo in pokliče masele vina in kosček mesa. Kerčmar veli: Izvolite, hočete li starega, novega — (če je v jeseni), črnega, rudečega?...

Splošno je nasprotno določenemu, izbranemu. Das allgemeine ist dem speciellen entgegengesetzt.

Kupil sim kruh,... kruha... dajte mi vino... vina.... ponudite mu meso.... mesa..., kruh, vino, meso, pomeni reč poprej določeno; kruha i. dr. pomeni splošen pomen teh imen in Slovincu rabi tukaj rodivnik (genitiv. partitivus).

Ravno to velja od miselnih imen. Zgledi naj to pojasnujejo:

Zvestoba se redko nahaja (sploš. pom.)... Treue ist eine seltene Tugend. Zvestoba tega posla vso hvalo zasluži.... Der Fleiss dieses Dienstboten ist allen Lobes wert.

Glaube, Hoffnung und Liebe sind göttliche Tugenden. Vera, upanje, ljubezen so božje čednosti. Was ist der Glaube des Christen? Kaj je vera pri kristijanu? Armut ist keine Schande...

Tako in enako naj skuša učitelj pojasnovati pomen splošnega in posamesnega. To je toliko bolj potrebno, ker Slovenec tukaj rad pomote dela.

Te pravila nam pa tudi očitvidno kažejo, da Nemeč svojega člena nima le zato, da z njim spol naznanuje, temuč tudi zato, da z njim izrazuje pomen določenega in nedoločenega, splošnega in posamesnega.

(Dalje prih.)

Pomenki

slovenskem pisarji.

XLVII.

U. „Tonček je skubil barvene lise na žimnatej torbi“, — inako berem, ako se ne motim, skubel, ali ne?

T. Tako je tudi prav, skubil je pa napak.

U. Zakaj?

T. Zato, ker se šteje glagol skubiti skubem v I. red in 3. razred — med tiste, katerim *b*, *p* ali *v* osnovo zapira, in glagoli I. reda, katerim soglasnik osnovo zatika, privzemajo v djavnem deležji preteklem za moški spol poliglasni in pregibljivi *e* pred obrazilom *l*, n. pr. pekel, kla, *o*; strigel, gla, *o*; skubel, bla, *o*. Ko bi se skubil pisalo, bi se moglo razlagati iz skubiti, skubil, skubila, skubilo, po IV. redu, kar pa ne gré.

U. Pa je težko vselej spoznati, kdaj naj se piše *e* in kdaj *i*.

T. Velikrat se to spozna iz ženskega spola ali iz množnega števila prav na tanko, p.: poveznil — *ila*, velel — *ela*, storil — *ila*, nosil — *ila*, kar je zlasti začetnikom in tujcem dobro pravilo.

U. Tako graja Janežič oblike skubljen, grebljen, kakor nešen, molšen itd., ter pravi, da so napačne.

T. Res so napačne, kar glagolske verste do dobrega kažejo. Le v IV. verstí ali v IV. redu se enake spreminjave godijo, v I. pa so pravilne oblike: dolben, skuben, ogreben, ozebene ali ozeble roke ne pa ozebljene, nesen, molzen, pasen, grizen. Nasprot pa so v IV. redu prave: dobljen, lovljen, lomljen, vabljen, topljen (iz topi-en), nošen (iz nosi-en), gasiti — gašen (n. gasi-en), voziti — vošen (iz vozi-en) itd. — Iz I. verste se vendar precej sploh govori in piše terpivno deležje rašen, rasčen, zarašen grešnik!

XLVIII.

U. „Le ena reč jej je bila pri njem na poti in sicer ta, da ni umel českega. Ona pa, dasi je nekdam nemški umela, pozabila je uže davno... Ivan je tolažil babico s tem, da česki ume;... Otroci in služabniki so nagovarjali gospoda Proška po česki in on jim je odgovarjal po nemški...“ Zakaj piše nemški, česki ume, po česki, po nemški govori ali odgovarja, zakaj ne nemško, česko, po nemško? To se mi zdi čudno! Morebiti te vženem s tem v kozji rog?!

T. I kaj še! Poslušaj na tanko, kako Slovenec govori, in že po govoru lahko spoznaš, da se prav piše: nemški, česki govori, po francoski zna, po latinski se je odrezal. To velja pa le v prilogih na *ski*: bratovski, moški, nemški, sicer je srednji spol v navadi: veliko, dobro, nizko itd.

U. To nič ne dé, ker tudi v teh prilogh se v prirečji ali v srednjem spolu glasnik na koncu le na pol ali celo ne sliši: velik', nizk', visok'. Prava, dobra izreka je res veliko, nizko, visoko; toda po tej se una pisava še ne skaže. Mislim si lahko, da se glasi: mošk', nemšk', francosk'.

T. Da je una pisava prava in dobra, se vidi iz tega, da so že nekda v staroslovenskem, pa tudi v novoslovenskem tako pisali. Dalmatin že piše v svoji prestavi svetega pisma: Inu je bilu pisanu Judovski, Gerčki inu Latinski (Jan. 19. 20.), ne pa Judovsko ali -sku!

U. To je že nekaj!

T. Pa se da še nekaj dostaviti v boljše pojasnjenje. Ako rečem: nemški govorim, francoski umem, latinski znam, si mislim lahko: nemški, francoski jezik. Po nemški govori, po francoski se vede, po latinski poje, si pa mislim: po nemški besedi govori, po francoski šegi ali navadi se obnaša itd.

U. Tudi to je nekaj!

T. Vendar tega ni treba. Da je res toživni sklon v teh primerah in da je prava oblika v prilogh na ski namesti prirečja, se pokaže v prilogh z drugačnimi obrazili, p.: po domače (nach häuslichem Gebrauche), po naše (nach unserer Art), po volče (nach Art der Wölfe), po pasje ga je signal (hündisch, wie einen Hund); po gosposki (nach Art des Adels), po bratovski (brüderlich), po nemški (auf deutsch). S tem pa ni rečeno, da bi po nemško, po francosko govori, latinsko zna — bilo napačno.

U. To pa to! „Da ni umel českega sc. jezika“ — to je, kaj pa de, pravilno; vendar, ali bi se ne smelo tudi reči: da ni umel česki ali pa česko?

T. Ako se vzame česki ali česko po prirečji, prislovno (adverbialiter), bi pač se smelo reči tako, sicer pa ne.

Vprašanja pri letošnjem konz. spraševanju.

(Dalje.)

Nalog iz številstva menimo, da nam ni treba tukaj izdelovati, ker jih vsak številar, če le količkaj misli, lahko reši. Mladim številarjem podamo tukaj le same odgovore teh nalog, ter jim svetujemo, da naj jih izdelujejo po vodilih, ki nam jih kaže knjiga „Methodik des Zifferrechnens“. Pri št. 7. izide